

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrto leta 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za $\frac{1}{2}$ leta 1 gl. 80 kr., za $\frac{1}{4}$ leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 7. julija 1899.

List 27.

Tarbula.*)

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

Sanguis martyrum —
semen christianorum.
Tertullianus.

Končan sedaj je ljuti boj,
A venec mučenik je tvoj:
Plačilo kratkega trpljenja
Je večnost sladkega življenja.

Uvod.

Studeni, neprijetni dnovi
Vmaknili so se že od nas;
Ledeni vtihnili vetrovi,
Pomlajen zemlji je obraz.

Le goram sneg beli še glave,
Zelen doline krije prt,
V pomladnem cvetu so dobrove,
Vse pisane ko krasen vrt.

Kot sneg z dreves se siplje cvetje,
In kaže se že mladi sad;
Razlega se pastirjev petje
Po gorah danes prvokrat.

Perziški kralj Sapor II. je vladal v 4. stoletju po Kristusu in je bil iz rva dober in pravičen vladar, kristijanom prijazen in naklonjen. Pozneje pa je postal sveti veri sovražen in krut preganjalec kristijanov. Na njegov ukaz sta bila o veliki noči krog leta 345 grozovito umorjena sv. škof Simeon in blažena devica Tarbula, katero nekateri stari pisatelji Terbuta imenujejo. — Slavospev, posvečen blaženi mučenici Tarbuli, je bil zložen leta 1866 in obelodanjen po »Zgodnji Danici« 1868., torej pred 31 leti. »Danica« bo sedaj Tarbulo prijavljala predelano in pomnoženo svojim čitateljem. Naj bi pesem, spevana na zgodovinski podlagi v slavo svetim mučenikom, ogrevala srca vernih Slovencev v zvestobi, vdanosti in ljubezni do svete katoliške cerkve, katero v trpljenji podpira njen Božji ustanovnik. Njemu, ki v tej Božji cerkvi vedno živi in deluje — bodi čast in hvala na veke.

Pojó po logu lahke tice,
Leti metulj iz cveta v cvet,
Brenče bučele mej cvetlice,
Dišeč nabirajo si med.

Zdaj kar živi, naj se raduje; —
I v meni srce zbuja se.
Nemirno v prsih poskakuje,
Me sili peti pesmice.

Praznuje cerkev god častiti,
Da bil je najden križa les,
S krvjo na Golgoti oblit
Križ Jezusov, nam ključ nebes.

O sveto znamenje ti zmage,
Kako te duša naj slavi?
Opeval bom junake blage,
Ki za te so prelili kri.

Oziram se v višavo jasno,
Kjer svete vekomaj žive,
Med njimi gledam devo krasno,
In množico družic krog nje.

Oblečena v obleko belo,
Rudeč jo zaljša vrtnic kras;
Ovija venec svitlo čelo,
Blesti se limbar ji iz las.

Nedolžnost Tarbula branila,
Za slavni križ prelila kri,
Si dvojni venec priborila:
Junaštva in nedolžnosti.

Slaviti hočem to devico,
Opevati junakinjo;
Častiti sveto mučenico,
Orudečeno lilijo.

A Ti, ki deve navdušuješ,
Da trinogov se ne bojé,
Ki rahlim srcem moč daruješ,
Da v smrt nevstrašene hité —

Navdihni tudi srce moje,
 Nebeščanom da slavospev
 Dostojni duša mi zapoje.
 Navdušenja glasan odmev.

To pesem, Tarbula, daruje
 Ti pesnik; glej z višave nanj!
 On slavo tu Ti povikšuje.
 A Ti v nebesih prosi zanj. —
 (Dalje prihodnjič.)

Benediktinski opat Bernard Ločnikar.

Peto leto že teče, odkar krije hladna zemlja v Severni Ameriki telesne ostanke opata Ločnikarja. Naši časniki so takrat poročali o bridki izgubi, ki je zadela benediktinski red in posebej tudi naše rojake, bivajoče na oni strani oceana: tudi „Koledar Amerikanskega Slovenca za l. 1899“ je prinesel kratek življenjepis in podobo pokojnega opata.

Mnogim njegovim znancem in prijateljem bo gotovo všeč, če še enkrat obnovimo njegov spomin; saj je Ločnikar svetla zvezda med našimi možmi, ki so delovali in še delujejo zunaj ožje domovine v slavo božjo in v prid sobratov. Podatke za nastopne vrstice mi je poslala pred nekaj leti postrežljiva roka dragega mi prijatelja in nekdanjega sošolca P. Cirila Zupana, benediktinca v Pueblu, v državi Colorado.

Urednikovo vabilo, naj napišem kak sestavek za „Zgodnjo Danico“, mi je dalo povod, da sem zopet segel po njih.

Ob znamenitem sorškem polju je zagledal Francišek Ločnikar luč sveta 29. septembra 1848 v Bitnjem, v župniji Šmartin pri Kranju, kot najstarejši sin priprostih kmečkih starišev. Nardarjenega dečka so poslali najprej v Škofjo Loko v ljudsko šolo, potem na gimnazijo v Kranj, od koder se je preselil kmalu v Ljubljano, ker je bil sprejet v Alojzijevišče. Imel je izvrstne sošolce. Eden izmed najduhovitejših je bil naš sedanjí premilostni knez in škof ljubljanski, Anton Bonaventura. A iz njegovih ust sem slišal jeseni l. 1898., ko je bila birma v Kranju, sodbo: „Ločnikar nas je vse presegal.“

Še kot gimnazijec je zapustil v svojem 20. letu domovino in se prepeljal čez morje: 15. avgusta 1868 je stopil v New-Yorku na američanska tla, kjer si je izbral novo polje za poznejše delovanje.

Z njim vred se je preselila tudi vsa domača družina. Edin brat, Jakob, živi z ženo in 10 otroki kot naselnik v mestu Albany v Minnesoti. Rodne sestre ni imel nobene. Sestričina, ki je šla z njimi v Ameriko, biva v amerikanskem samostanu. Ime jej je S. Eda. Oče, umrl mu že

dečku, počiva prav blizu velikih vrat na šmartniškem pokopališču ob Kranju. Mati pa je pred kratkim umrla v Ameriki.

Francišek Ločnikar se hoče posvetiti misionerskemu poklicu. V ta namen se odloči za samostansko življenje po pravilih svetega Benedikta. Tedanjega opata v samostanu St. John (sv. Janeza) v Collegevillu, Ruperta Seidenbuscha, poprosi za vsprejem. Izpolni se mu želja. Pošljejo ga v opatijo St. Vincent, kjer preživi novicijat.

Kmalu ga premeste v St. John, kjer je storil kot oče Bernard slovesno obljubo. Po dovršenih študijah je bil l. 1872. pred Božičem posvečen v mašnika: na sveti dan je pel sveto novo mašo.

Nato je več let deloval kot profesor na St. John's University (vseučilišče sv. Janeza) v Collegevillu. Poučeval je v modroslovju, dogmatiki, morali in liturgiki. Imenovano samostansko vseučilišče obsega: pripravljalni tečaj, mi bi rekli ljudsko šolo, vednostni tečaj, podoben našim realkam, trgovski tečaj, klasični tečaj, podoben našim gimnazijam, toda le 6 razredov, modroslovski tečaj za 2 leti in bogoslovski tečaj za 3 leta.

Kakor je že samo iz tega pregleda razvidno, zastavil je v Ameriki staroslavni red sv. Benedikta jako krepko svoje korenine in umeva svojo nalogo proti koncu 19. stoletja, kakor jo je umeval v srednjem veku. Ustanovljena je bila opatija sv. Janeza l. 1857. kot „St. John's Seminary“: polagoma so razširili svoj zavod, leta 1883. so ga jeli imenovati „St. John's University“. — Že l. 1878. je papež Leon XIII. s posebnim odlokom dovolil zavodu sv. Janeza v Collegevillu pravico papeških vseučilišč. — Načelnik ali rektor vseučilišču, tam mu pravijo prezident, je zmerom samostanski opat. Naš Ločnikar si je pridobil na tem vseučilišču naslov D. D. (Doctor of Divinity) t. j. doktor bogoslovja. Istodobno, ko je bil namreč uvrščen med profesorje, je oskrboval tudi dušno pastirstvo med Slovenci v Krain-Townu in v sosednih naselbinah. Leta 1875. so ga izbrali za subprijorja, l. 1877. pa za priyorja v St. Johnu.

Dolgoletno naporno delo v šoli in v pastirstvu je izpodkopalo njegovo zdravje. Zato so mu vzeli l. 1879. težavno breme in ga poslali kot duhovnega pomočnika k cerkvi Marijinega vnebovzetja v Št. Pavel ter mu izročili v oskrbovanje odotni priporat sv. Benedikta.

Tam je deloval, od l. 1888 naprej kot priyor, celih 11 let v dušnem pastirstvu. Mestno prebivalstvo ga je spoštovalo in ljubilo. Vsem je bil znan pod imenom „dobri oče Bernard.“

Do dobra se je tudi seznanil s sedanjim nadškofom v Št. Pavlu, John Irelandom, o katerem se je zadnji čas toliko govorilo in pisalo. Omenjeno bodi, da je Ločnikar drugače in mnogo milejše sodil o njem nego nemški časniki v Evropi.

L. 1890. se je opat Aleksij Edelbrock zadovoljno odpovedal svoji časti in redovni kapitul mu je 7. maja istega leta izbral za naslednika našega Ločnikarja. V Rimu je bil potrjen 6. julija in 17. avgusta slovesno blagoslovljen kot tretji opat v St. Johnu.

Žal, da mu je bila prisojena samo še kratka doba štirih let na zemlji. — A to kratko dobo bo zapisala opatija sv. Janeza z zlatimi črkami v svoj letopis.

Opat Bernard je bil oče svojim podložnikom. Posebno je gorel za njih duhovni napredek in za vednostno izobrazbo. Zato je skrbel za prav izpodbudno opravljanje skupne molitve, za natančno izvrševanje rubrik pri božji službi in za lepo in pravilno koralno petje. Mnogo je storil za razcvit samostanske šole. Najbolj nadarjene mlade redovnike je odločil za učiteljsko službo. Enega med njimi je poslal zaradi nadaljne izobrazbe v Rim v veliki benediktinski zavod „Anselmianum“, kar bi bil gotovo storil tudi še z drugimi, da ga ni prehitela smrt. K vseučiliškemu poslopiju je dal prizidati zvezdarno, meteorologični observatorij ter razširiti muzej. Za marljivo delo je navduševal redovnike z ognjevito besedo in izgledom. Z bistrim očesom je opazoval vsako duševno gibanje tudi med svetom. O tem pričajo mnogi članki, katere je pošiljal v angleške liste in v nemški tednik „Der Wanderer“, ki izhaja v Št. Pavlu; domače glasilo „St. John's University Record“ je pod njegovim vodstvom dokaj napredovalo, tako, da je bil vzor spretno urejevanega časnika. Kot učenega bogoslovca ga je vzel s seboj škof v St. Cloudu, Seidenbusch, k zadnjemu pleurnemu zboru v Baltimore. — Kar je zahteval od redovnikov, vse to je najprej sam točno izpolnoval. Četudi je že dolgo časa bolehal, vendar so ga videli zmerom vedrega obraza med seboj, vsako jutro je bil že ob štirih s samostanskimi sobrati vred pri skupni molitvi, ob poznih urah zvečer je še klečal v cerkvi pred sv. Rešnjim Telesom. Leta 1893., ko je Leon XIII. povabil vse benediktinske opate k posvetovanju v Rim, je z veseljem slušal glas Petrovega naslednika. Takrat se je mudil nekaj dni tudi v domovini, v Ljubljani in v domači župniji Šmartin. Videl sem ga in govoril z njim v Alojzijevišču, kjer se je nastanil za nekaj časa. Ločnikar je bil eden izmed takih mož, ki se nam

prikupijo pri prvem nastopu. Nič narejenega in prisiljenega ni bilo pri njem; pokazal se je precej takega, kakršen je bil res.

Občudoval sem njegovo skromnost in prijaznost. Ko sem mu razodel, da imam med njegovimi podložniki v St. Johnu sošolca P. Cirila Zupana, pokazal mi je takoj njegovo fotografijo ter se je ponudil, da mu ponese moj pozdrav. V najlepšem spominu mi je tisti sestanek.

Leto pozneje sem izvedel, da je nevarno obolel. Kal smrtne bolezni je nosil že več let prej v sebi, ne da bi se zavedal velike nevarnosti. Prav trdnega zdravja ni bil nikdar: še kot Alojznik je prestal dolgotrajno mučno bolezen. Meseca oktobra 1894 je začel vidno slabeti in hirati. Preselil se je za nekaj dni v bližnje mesto Stillwater z namenom, da tamkaj nekoliko počije od napornega dela. Stanoval je v župnišču pri sobratu P. Alfonzu. Skrbni P. Alfonz hitro opazi nevarnost in pokliče zdravnika, kateri izjavi, da so ledvice bolne in da ni več mogoče pomagati. Zadnjič je maševal 25. oktobra in sicer je komaj mogel dokončati sveto opravilo: 1. novembra je bil že tako slab, da so ga prevideli s svetimi zakramenti za umirajoče. Trpel je mnogo, ali nobene tožbe niso slišali iz njegovih ust. Lahko si mislimo, kak strah je zavladal v prostorih lepega samostana St. John, ko so izvedeli bratje, kaj se godi v Stillwatu. Pred nekaj dnevi jim je opat še pisal, da pride domov 7. novembra. Doma je želel umreti. Toda nebesa so sklenila drugače.

Tisti dan, 7. novembra, zjutraj ob osmih se je res preselil domov, toda ne v St. John, temveč v večnost, v lepa nebesa, kakor smemo upati, sodeč po njegovem plemenitem življenju. Saj je bil duhovnik po srcu božjem.

Kako so v St. Johnu sprejeli žalno novost?

„Ravno takrat, ko smo molili angelovo češčenje“, — tako je pisal nekdo od tam — „nam je prinesel brzojav žalostno naznanilo, da je naš preljubljeni oče, opat Bernard, zaspal v Gospodu. Med tem, ko je samostanski zvon oznanil bridko izgubo tudi okoličanom, smo hiteli vsi udje domače opatije v kapelo molit pred Najsvetejšim za dušo dragega rajnika. Vsi smo bili najglobljeje užaljeni, v vseh očeh so igrale solze, ljubeče solze otrok, žalujočih po umrlem očetu.“

Truplo so mazlili in prepeljali najprej v Št. Pavel. Na mrtvaški oder so ga položili v cerkvi Marijinega vnebovzvetja, kjer je toliko let deloval kot dušni pastir. Cerkev je bila pre-majhna; na tisoče vernikov je prihajalo in odhajalo, ker vsakdo mu je želel izkazati še poslednjo čast. Pri slovesni sv. maši za njegovo dušo je stopil na leco njegov iskreni prijatelj

Jakob Trobec, župnik pri sv. Neži, sedaj škof v St. Cloudu, ter je naslikal v prelepem govoru njegovo bogoljubno življenje in delovanje.

Iz Št. Pavla so prepeljali zemeljske ostanke opatove v Collegeville v opatijo St. John, kjer so jih položili na domačem pokopališču k poslednjemu počitku 14. novembra 1894. Pogreb je bil silno veličasten. Črno sv. mašo je imel in ga je pokopal prejšnji opat Edelbrock ob navzočnosti 3 škofov, 4 opatov in 75 duhovnikov.

In sedaj se ločimo od svojega rojaka opata Bernarda Ločnikarja, ki že uživa pri Bogu plačilo za svoje uzorno delovanje na zemlji. Gotovo tudi gori ni pozabil svojih sobratov duhovnikov in slovenskega ljudstva; upam, da nam je priprošnjik pred božjim prestolom. Pa tudi njegovo življenje, četudi primeroma kratko, nam je svetel izgled, kako naj se trudimo duhovniki in neduhovniki za uzore in „zaklade v nebesih, kjer jih ne konča ne rja, ne molj in kjer jih tatovi ne izkopljejo in ne ukradejo.“ (Mat. 6, 20.)

Za sklep navajam blagovoljnim bralcem še odlomek iz žalnega govora, ki ga je imel pri pokojnikovem pogrebu John Shanley, škof iz Farga. V kratkih in jedrnatih potezah brez posebnega govorniškega lepoticja, kakor je navada angleškimi pridigarjem, je podal poslušalcem pred oči Ločnikarjevo lepo podobo, iz katere odsevajo kakor blagodejni žarki vse njegove značajne poteze.

„Slavospev“ — tako je poudarjal odlični govornik — „bi gotovo ne bil všeč prečastitemu opatu: ako bi mogel sedaj svojo željo izraziti, bi bržkone dejal: „Ne govorite o meni, ampak molite zame.“ Toda brez dvombe bo izpodbudno, če se ozremo nekoliko v njegovo življenje ter je stavimo za izgled vsem kristijanom, mladim in starim. Življenje opata Bernarda združujem v te besede: Bil je dober redovnik, bil je dober duhovnik, bil je dober opat . . . Kar je delal v Št. Pavlu, znano mi je prav dobro, ker sem bil več let njegov sosed. Nič mu ni bilo pretežko, vse se mu je posrečilo; zmerom se je spominjal benediktinskega gesla: Ora et labora — moli in delaj; in njegovo delo je imelo zmerom blagoslovljen uspeh . . . Kakor mi duhovniki, je bil tudi on v sredi v nevarnostih, katere le malokdo prav spoznava, v katerih je dostikrat prav težko srce in življenje ohraniti si v duhovskem duhu. Ali posrečilo se mu je vselej . . . Kot opat je razširil duhovne vaje v samostanu. Pobožnost do najsvetejšega zakramenta je središče vseh pobožnosti. V njej obstaja res bistvo krščanske vere. Čim prisrčnejša je ta pobožnost, tem močnejša je tudi vera. Prečastiti opat je to dobro umeval, in

zato ga je gnalo, da je upeljal v Ameriki nadbratovščino vednega češčenja najsvetejšega zakramenta in izbral za središče tej bratovščini cerkev v opatiji sv. Janeza. Ta bratovščina se je kaj hitro razširila; in kolikor bolj se bo širila, toliko bolj se bo množila tudi njegova slava v nebesih. Opata Bernarda bomo imenovali opata najsvetejšega zakramenta . . . Benediktinci so izgubili pravega očeta. Zato žalujejo, ker jim je sedaj odvzet oni, ki so si ga izvolili za vodnika in očeta . . . Prvi je bil v koru. Zmerom je dajal sam izgled. Četudi opat, bila ga je vendar sama priprostost in ponižnost . . . Bratje, nisem vas hotel tako dolgo zadrževati, toda še eno misel vam hočem razodeti, in ako bi mogel opat Bernard govoriti namestu mene, povedal bi gotovo prav tisto. Čim višje je dostojanstvo, tem večja je tudi odgovornost; kajti časti nalagajo bremena. Glejte, mnogi izmed vas ste ga v stiski večkrat prosili, naj moli za vas; govorili ste mu: „Oče, če umrjem, ali se me boste spominjali pri sv. maši?“ In vselej je odgovarjal: „Da, to bom storil.“ — Sedaj je pa odšel sam pred vami. Bog pa nahaja celo v svojih angelih nepopolnosti, in zato molite zanj mnogo in prisrčno v zahvalo za njegovo ljubezen in naklonjenost do vas. Duhovnika, žal, ljudje prav mnogokrat popolnoma pozabijo! Pretakajte tudi solze, le žalujte, da je zadela vas in cerkev tolika izguba, ali ta čuvstva naj vam ne bodo glavna stvar; temveč, kolikorkrat mislite na ljubljenega rajnega opata Bernarda, govorite s pobožnostjo besede, s katerimi sem začel svojo pridigo: „O Gospod, daj mu večni pokoj in večna luč naj mu sveti!“

Prof. dr. Fr. Perne.

Na Velegrad!

Sivi se dvignil je sokol slovanski,
Vspel se do neba je jasnih višav,
Vnete radosti ga spremlja pozdrav:
Saj ga prebudil nam duh je krščanski.

S krili vihrá in premerja daljave,
Vabi s Triglava ga črni Ural,
Nosi ga vzlet na jadransko obal,
Mirno zasedel Sudetov je glave.

Bistro oko mu radosti žareva:
Videl Slovanstva je moč in pa vspeh.
Videl, kako po krajinah že vseh
Svoje spoznanje Slovan razodeva.

Robstva otresel je tesne okove,
Svobode je zlatih časov željan,
Skoraj izide mu veliki dan,
Ki ga med narode srečne pozove.

Sosed sovražnik zaviden ozira
V bližnje zemlje se slovanskih dežel,
K prednosti da bi Slovan ne dospel,
Dela mu vrla v napredku ovira.

Vsi pa zastonj so sovražni naporj,
Slave nam tuje že čas je minul,
Steber gospodstva se v prah bo razsul —
Doba odgrinja v slovanski se zori.

Došel nam radosten glas je iz Rima,
Kristov namestnik poslal ga je sam:
Cerkve krščanske katoliški hram
Vse naj rodove slovanske obima.

Roke, glej, svete za blagoslov vspel je,
Srcu vskipjeva mu govor goreč:
Narod slovanski navdaja vabeč.
Naj se povrne, ki v zmote zašel je.

Časi veseli Cirila Metoda
Cerkvi naj zopet povrnejo mir,
Da bo nad čedo le eden pastir,
Kakor želijo besede Gospoda

Velegrad, Velegrad, ti v zgodovini
Drugih si narodov pač nepoznan,
Rod pa slovanski te išče željan,
V zvezi so s tabo predavni spomini.

V sponah paganstva pradedje-tlačani
Večnega niso poznali Boga,
Vzeta jim b. la je milost neba,
Bili so teme oblastim prodani.

Želel German je pohlepni vклонiti
Mirne očake pod svojo premoč:
Kristovo vero jim oznanujoč.
Inih namenov je hotel zvršiti.

Ptuja beseda neznanu glaseča
Mogla ni streti temote duha,
Ker se pa robstvu Slovan ne uda,
Sila zaróbi ga — smrt mu grozeča.

Znak odrešenja med mirne rodove
Kristov poslanec prinaša goreč,
Spremlja sovraštva pa grozni ga meč,
Kuje ki robstva neznosne okove.

Da bi končala to zmoto in bedo,
Prideta sveta Ciril in Metod,
K luči krščanstva dovesti naš rod,
Ljudstvo učita z domačo besedo.

Doba ljubavi odslej razjasnila
Prednikom našim duševno je noč,
V slogi družila jih vere je moč,
K novemu jih blagostanju vodila.

Slavna moža dovršila sta delo:
Vnet bil za blage vesti je Slovan,
Mogel ni streti sovrag ga noben,
Krasne je vspehe nju delo imelo.

Padla pa stebra sta močna slovanska,
Padla sta v smrti — Ciril in Metod.

K sebi poklical oba je Gospod,
Bridko je plakala čeda krščanska.

Mnoga stoletja že Velegrad slavni,
Hrani Metodovo sveto telo;
Srca Slovanov tja v željah grede,
Da bi spet združil jih grob starodavni.

Dvigni se duh vselovanski veselo,
K sebi te Velegrad vabi ljubo,
Ondi počiva ti srce zvesto.
Ki je v ljubavi le za-te gorelo.

Sezite v roke si mili rodovi
Materi Slave, in bratovska vez
Krepko popni se do višnjih nebes,
Tam pa jo sveti Metod blagoslovi.

Vrnite srečni se časi Metoda,
Cerkvi spet prejšnji donesite mir,
Da bo nad čedo vso eden pastir,
Kakor beseda obeta Gospoda.

J. P. Belostenski.

Kresovanje v Slovencih.

Arijski rodovi, h katerim spadajo evropski narodi in torej tudi Slovenci, so od početka častili luč in ogenj. Obožavali so solnce, zvezde, netečo iskro, živečo v kamenju in lesu. Solnce, ki je vir vsemu življenju na svetu, so kot posebnemu božanstvu odločili svoje praznike in svetke.

Paganski Slovenci so slavili posebno dva praznika v slavo solncu in solnčnemu bogu Svarogu. Po zimi, o času solnčnega rojstva, je bil zimski solnčni kres. Ta čas se krije z našim Božičem. Letni solnčni kres se je obhajal ob času našega kresa. Na večer pred obema praznikoma so naši praočetje zažigali grmade po gričih in gorah in obhajali svoje slovesnosti krog ognja v zahvalo in češčenje svojih božanstev,

Ko je zasijala Slovencem luč prave vere, bila je cerkev modra in jako previdna, da ni teh starih navad takoj z vso resnobo zatrla, ampak pustila je narodom te običaje in jih prikrojila po svoje. Nevažno obliko je pustila nespremenjeno, dala pa jej je krščansko notranjost. Papež Gregor Veliki je l. 600 sam ukazal, da naj se paganski prazniki sčasoma preobrazijo v krščanske in naj ti one kolikor toliko posnemajo, da se spreobrnjenci laglje privadijo nove prave vere.

Na ta način sta bila stara slovenska praznika solnčnega boga spremenjena v Božič in praznik sv. Ivana Krstnika.

Živo nas spominjajo nektere božične in kresne navade nekdanjih paganskih običajev, ki so se ohranili nekoliko spremenjeni do današnjega dne. Posebno je zažiganje grmad ohranjeno prav iz paganske dobe. To zažiganje je dobilo ime kresovanja ali zažigati kres. Po nekaterih slovenskih krajih zažigajo grmade tudi radi o Pustu, kar je gotovo ostanek iz časov paganskih. Zažiganje kresov in slovesnosti ob teh prilikah s popolno pravico imenujemo slovanski običaj, ker je sploh med Slovani v navadi.

Omenjam naj še predvečera slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda, ko se tudi po vseh krajih, koder bivajo Slovani,

žgo kresovi, naznanjujoč, da se bliža praznik velikih svetnikov, ki sta nam prinesla luč sv. vere. In po pravici Slovenci skazujejo to čast spominju svojih blagovestnikov. Zakaj kakor so Slovani v paganski dobi kurili grmade paganskim bogovom, katerim so pripisovali luč, svetlobo in blagostanje, tako naj se sedaj z veliko večjim veseljem in hvaležnostjo prav na ta način spominjajo onih dveh mož, ki sta nam prinesla pravo nebeško luč in razsvetljenje, ki sta nam prinesla tudi blagostanje in večno srečo po luči sv. vere.

F. G.

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenске in dolenske domovine.

Motto:

*„Beseda sladka domovina,
Ne prideš več mi iz spominja!“*
Andr. Praprotnik.

Poleg zanimivosti mengeškega trga sta bila še druga dva vzroka, zaradi katerih se bi bil rad vsaj za malo čas ondi pomudil. Želel sem se namreč pokloniti preč. g. nadžupniku I. Z., s katerim sva od l. 1856—1860. v mojem rojstnem kraju skupaj delovala v šoli, oni kot izborni katehet, moja malenkost pa kot učitelj, ali kakor po novem pravijo, „učna moč.“ Kako so nas takrat za naše delovanje plačevali, je tudi zgodovinska zanimivost. Leta 1860 sem imel v vsakdanski šoli 97. v ponavljalni pa celih 124 otrok. (Takrat so morali namreč hoditi otroci v nedeljsko šolo od 12. do skončanega 16 leta.) Plačilo za to in za združeno orgljanje, ki je zlasti v našem kraju zelo trudapolno, znašalo je „summa summarum“ komaj dve sto in petdeset goldinarjev, svota, ki sodi, da se zapiše s črkami. — In še iz drugega vzroka bi se bil rad pomudil ondi, in stopil vsaj za par trenutkov na mengiško pokopališče. Tam počivajo namreč koščice onega častitega rajnega g. duhovnika, ki me je l. 1836. vpeljal po sv. krstu med člane sv. katoliške vere. Fr. Brenkuš je bilo njegovo ime. Dolga leta je slulo njegovo ime v našem kraju, kajti bil je namreč izgleden duhovnik in izboren pridigar. Dolga leta je župnikoval potem na bližnjem Homcu vpokojen pa umrl v Mengešu. Toda: čas nam je bil tako tesno odmerjen, da je bila vsaka pomudba nemogoča, ako smo želeli priti ta večer še v Ljubljano. Moralo se je pa tako zgoditi, ako sem hotel naslednji dan nadaljevati svoj popotni „program“. Res nam tudi ni bilo dolgo čakati na prihod Kameniškega vlaka. Ko pridrdra, stopim v bližnji vagon, in tu me je čakalo novo iznenadenje. Na enakem sedežu, kakor v jutro, je sedel častiti g. frančiškan O. Anžgar Braun. Oba sva se nekako zveselila drug drugega. Jaz sem gospodu pravil, kako prijeten dan da sem preživel, č. g. pater pa tudi, kako ga je Kamenik zanimal, kaj je v teh kratkih urah svojega ondotnega bivanja vse videl, posebno prijetno pa mu je bilo, ker so bili uprav takrat od Gornjega Grada dospeli v Kamenik mil. g. knežskof dr. Ant. Jeglič, ter da jih je osebno spoznati imel priliko in čast. Kmalu na to se prisede k nama tudi preč. g. profesor A. K., in zdaj se je pričel med njima razgovor v francoščini. Se ve, da sem vlekel in vlekel na ušesa, — pa nič nisem mogel ujeti. Kolikor mi je

pa od šolanja v mladostnih letih ostalo latinščine v spominju, razvidel sem, da je je talijanščina mnogo bolj enaka, kot francoščina. Nekoliko narodnega ponosa pa mi je vendar med tem razgovorom šinilo v srce. Češ: naši gospodje duhovniki so nasproti ptujcem vendar tudi lahko „postavijo“, da nekaj znajo. Precej naglo smo se vozili proti Ljubljani. Na Čeruški postaji smo začuli veselo pritrkovanje, kar nam je bilo dokaz, da se ravnokar peljejo mil. gosp. nadpastir tam skozi.

Na postaji „Tavčarjev dvor“ je č. g. profesor A. K. izstopil, ker je bil namenjen v Šmartin pod Šmarino goro. Odslej se je nama pridružil č. g. katehet R. M., posegel v najine razgovore, in tudi on se je skazoval zelo inteligentnega gospoda duhovnika. V Ljubljani sva z imenovanim gospodom pospremila č. g. O. Anžgarja do blizu frančiškanskega samostana, kjer sem se jaz vljudno poslovil od nju. — Kmalu se je začelo zdaj solnce bližati goram in zatonu, in treba je bilo misliti na prenočišče. Ob času, dokler ni bilo železnic, se je priporočevalo popotnikom, naj se držijo: „velike ceste in velike oštarije“. Te kratke in krilate besede niso bile kar čisto brez pomena. Na velikih cestah je potnik lahko korakal urno naprej, in mu ni bilo treba ugibati: ali grem prav, ali ne; kar je bilo na stranskih potih in takozvanih „bližnjicah“ velikokrat treba razmišljati in preudarjati, se posebno ako je prišel na kako raz- ali križpotje. Zgodilo se je marsikom na takih bližnjicah, da je zgrešil pravi pot, se izgubil, in po dolgi mučni hoji komaj zopet našel pravo cesto. Enako je bilo tudi pri krčmah. Glavnim „oštarijam“ so bili lastniki navadno imoviti ljudje, kjer je bil po noči človek, da si v tujini, vendar le varen. Če je tudi moral potnik n. pr. jedila in pijače včasih malo bolj drago plačati, bila so pa tem boljša. V manjših krčmah, v tako zvanih „pajzelnih“, si pa človek prav pogosto ni bil življenja svest. Res se je vse baže povesti govorilo včasih o takih zakotnih krčmah, — potniki so včasih kar zginili, da nikdar ni bilo sledu več o njih. Šele sodaji dan bo odkril mnogo takih dejanj. To sem omenil, se ve, — le kar memogrede, da se našemu času pové, kako se je nekelej potnikom v resnici pogostno godilo. Jaz sem si šel iskat prenočišča k „Slonu“. Plačal sem za jako mično, snažno in pripravno sobico 80 kr., dobil svoj ključ, da lahko pridem domov, kadar mi bo drago. Človek! kaj si moreš želeli boljšega v ptujem kraju?

Kaj pa zdaj? Kam pa jutri, v četrtek, 11. avgusta? vprašal se bil samega sebe, ko bi moj potni načrt še ne bil natančno določen. No! — taka vprašanja so bila že naprej rešena. Nocoj ob 8 uri je bil napovedan v vrtu gostilne „pri Zvezdi“ shod skupščinarjev, ki se naslednji dan nameravajo vdeležiti XIII. velike skupščine Ciril-Methodove družbe v Ribnici. In tega v resnici pravega narodnega praznika, kar so pač po vsej pravici vsakoletna glavna zborovanja te dične naše družbe, želela se je vdeležiti tudi moja malenkost. Ubral sem jo torej po kratkem odmoru po 8. uri k „Zvezdi“. Na nekako začudenje ni bilo zlasti zunanjih vdeležnikov toliko, kakor jih je bilo pričakovati. Večer je bil nekako hladen, zrak vlažen, v večernem mraku sem se vsled lahke obleke bal celo prehlajenja. Vstopil sem torej v salon. Tu je bilo vse prazno; sameval je tu le eden gost. Tudi domači skupščinarji so do-

bajali le polagoma. Ko so se pa oglasili pevci „trgovskega pevskega društva“, jele so njih izborna izvajana pesmi zdajci oživljati navzoče skupščinarje, katere je kmalu na to v prisrčnih besedah pozdravil društveni prvomestnik Tomo Zupan. Vedno bolj živahno je postajalo po vrtu; mene pa je trudnost priganjala k počitku, in to še tem bolj, ker je kazalo naslednjo jutro zopet zgodaj vstati. Odhajal sem torej kar natihoma, in kmalu me je zazibal sladki zaspanec v miren počitek.

Nadučitelj Josip Levičnik.

(Dalje prihodnjič.)

† Pevovodiji Leopoldu Belarju v spominj.

Nenadomestljiva izguba je našemu društvu, ko je na Božje povelje bela smrt Tebe, dragi naš učitelj, odvedla na oni svet. Tam Te pač čaka zaslužno plačilo za ves trud in za vse bridkosti, ki si jih prestal tu v življenju.

S tužnim srcem stojimo pri Tvojem grobu in gledamo in poslušamo, kako pada zemlja na Tvoje prihodnje počivališče. Tu boš počival od vseh zemeljskih težav.

Naj Ti posvetim v blag spomin nekaj vrstic.

Žalosti polno srce me sili da nekaj tuge izlijem sebi in tovarišicam v tolažbo nad tako izgubo v te vrstice.

Minilo je štiri leta, ko si se lotil z vso pridnostjo, pač res težavnega posla. Izmed nas marsikatera niti pojma ni imela o umetnem petju; a napravil si tak zbor, katerega izvežbanost, — nečem biti pristranska — se je pokazala sosebnost pri občeslovenski delalski slavnosti, dne 28. majnika t. l. v Ljubljani. Da, tedaj si žel zaslužno pohvalo.

In vendar si vkljub zasluženi pohvali bil tako ponižen in pohleven. Spominjam se dneva Tvoje sedemdesetletnice, da si ginjen solznih očij odvrčal vsako hvalo iz naših ust, ko smo Ti čestitaje ob enem se zahvaljevale na Tvojem trudu in vstrajnosti. Kako si nas potrpežljivo in ljubeznjivo spodbujal k pazljivosti in pridnosti; da si iz nas vzgojil tak zbor.

Spominjam se besedij, katere si nam rekel ob svoji sedemdesetletnici in žalost mi polni srce pri tem spominju. Bile so: „To veselje mi blaži dni moje starosti, ko se moje življenje nagiba k zatonu.“ — Nobena izmed nas si niti mislila ni, da bi utegnile biti te besede proroške! Kdo si je kaj tacega mislil, ko si nas še predzadnji teden svojega življenja vspodbujal k vstrajnosti in delalnosti z besedami: „Delati moramo, da si pridobimo kaj za oni svet.“ In nekaj dni pozneje smo stale ob Tvojem grobu. —

Tužne stojimo ob Tvojem grobu. Toda navdaja nas sladka tolažba, da zdaj že vživaš tam gori v nebesih plačilo za ves trud, ki si ga imel z nami. Prepričani smo, da bode Tvoj duh plaval nad nami in pazil, da ostanemo zveste Tvojim naukom.

Ti pa, blagi mož sladko počivaj v miru

Nad zvezdami se vidimo zopet!

Društvenica.

Razgled po domovini

Sv. Lucija na Skitači v Istri. (Blagoslovljenje sv. križevega pota in drugo.) — Naš

križev pot je bil prav slab, ves raztolčen, in skoro ne več za rabo, ker mu je manjkalo dosti križev, katerih nekaj je bil „zvonar“ — tako pravijo tu cerkveniku ali mežnarju — sam napravil. Na dobro srečo najdem v „Corr. Bl.“ prijazno ponudbo, ki govori, da se na Niže-Avstrijskem oddaja star križev pot, prav po ceni, za 50 glđ., ker jim je dobrotnik oskrbel novega. Te besede so bile za nas kakor nalašč. Oberočki se jih oklenem, in križev pot, prav lepe slike (z nemškimi podpisi, na to nič ne kazi), umetnalne vrednosti, šestkrat več vredne mej brati, prišle so v par mesecih v naš cerkveni bram. Od Dunaja do Reke so šle po suhem, od Reke do Rabca in od Rabca do Snašičev po morju; od primorja gori na Skitačo (424 metrov nad morjem visok hrib) smo jih dobili po predpotopnih potih z voli. Veselje je bilo nepopisno, ogledovanja in občudovanja brez kraja. Podpisani je križni pot sam nekoliko popravil in nastanil in blagoslovil.¹⁾ Pred blagoslovom je govoril o zgodovini sv. križevega pota, o koristih in odpustkih njegovih, kdo jih sme nameščati, kje, kako, kaj je bistveno, kako se vrši ta pobožnost.²⁾ Nekaj smo mi domači župljani dali, nekaj drugi, in tako smo lepo vse plačali, v obrokih. Patra za blagoslovljenje klicati ni kazalo, radi velike oddaljenosti turških potov, in ker je nedostajalo onega pod palcem. Podob takih še v škofovej katedrali v Poreču nimajo.

Letos prvokrat smo imeli tudi pobožnost meseca maja na čast Materi božje, ktere se je ljudstvo, na večer, priševši z dela, kaj rado udeleževalo. Najprej smo molili desetko rožnega venca, potem se je kaj bralo ali govorilo, nato so bile pete litanije, zatem peta „Zdravo, Kraljica“ in angelovo češčenje, kteremu je sledil prelepi pozdrav, ki se tudi pri velikej maši ne opušča. „Budi pohvaljeno.“³⁾ Mej pevanjem tega „pohvaljenega“ se zvončičem zvonil, za prvo polovico le na eno stran (tu vele: na eno bando), za drugo na obe, sklene pa se z očenašem za „sve pokojne ove plovarije“, ter z blagoslovom s križem v roki.

Nimamo orgul — ki jih pa nič ne pogrešamo. Verni razpolagajo se zvonkimi in gromkimi grli — ves narod poje mašo: Kyrie, Gloria, Credo, Agnus i. dr., ob nedeljah po latinski, a na večje praznike jo uberemo po Slavetu.⁴⁾ Nekaj posebno lepaga je to, da se po vsakej „velej“ (velikej) maši recituje (tako tu narod govori; ne recitira po nemški) Sudac. „Kada sudac ima priti“, to je „Sekvenca Dies irae“. Izgovarja se v onem tonu, kakor pevucka srbski guslar svojega kraljeviča Marka. Nazadnje se odmoli ali odpoje: Bože, svih pravovjernih (Fidelium Deus). Samo krščanskega nauka še nimamo splošno upeljane; pa se bo izkušalo.

Mesta po zapadnej Istri so jako čedna, tudi zemlja je zelo rodovita in gozdovita; bržčas zato, ker se za one kraje več skrbi in več stori. V Poreču

¹⁾ Pozval sem se do Rima na velikega prednika frančiškanskega za potrebno dovolitev, ktero sem takoj dobil. Ves naslov je: Rev.-ssimus Com. P. Minister Generalis. Ord. Min. Roma, via Merulana 124, colleg. s. Anton.

²⁾ Kdor želi o tem natankega pouka, naj si nabavi knjižico „Pobožnost sv. križnega pota. Raf. Barišić, u Zagrebu, knjižara Dioničke Tiskare, 1892, ima 200 strani, male osmerke.“

³⁾ Budi pohvaljeno na sve vieke, Isusa, Marije sinka, slavno ime (trikrat).

⁴⁾ Slavet iz cerkve preganjati, se pravi vero zatirati, ker duša narodova je nanj priraščena. Boga hvalimo, da ljudstvo zanj mara. Če modri ne bomo, nastopijo časi, ko mnogoterniki ne bodo se brinili ni za „Slavet“ ni za „Missale“.

sem naštel 32 hiš, zidanih za siromake, delalce, ribiče, prostorne zgrade, nekatere večje, druge manje, kakor si jo delalec hoče. Zida pa jim jih mesto z deželno podporo. Če plačuje, denimo 1 gl. na leto stanarine, je hiša, kakor so mi rekli, v 30 letih njegova last. Menim, da bo toliko forintov na leto, kolikor sto hiša stane. Ti delalci, pa so sami „ribari“, imajo v teh hišah, držečih se druga druge, vse udobnosti: dvorišče, vrt, kuhinjo, shrambe, vodo i. dr., česar se niti v Ljubljani za drag denar ne dobi. Sploh po teh krajih nisem opazil nobenih očitno potrebnih režejev. Cerkev v Poreču je velika (sostolnica v Pulji je znatno manjša) stavljena na tri brode, in kakor je bilo videti, ne preveč obiskovana; pod seboj ima še eno cerkev. Zakriva jo neka lopa, v kateri se hranijo tisti rimski kameni, ki razjašajo zgodovino. Pulj pa se dviga hitro; tujca in vojaka je polno v mestu, in če nisi dober znanec, ne dobiš prenočišča, ali pa mastno plati; 5 gl. za posteljo in malo večerjice. Na via Siana cesti, v ulici via operai, ima Ciril Metodova družba za Istro svojo učilnico, v kateri otroci dobro napredujejo, ter se i za lepo življenje odgajajo. Saj bodo potrebovali trdnega poštenja. Te šole se mizde kakor misijonske postojanke; v njih se mladina varuje, da ne pade v naročje Molohu občne izprijenosti, in na mladini je vse ležeče. Na otoku Čres je tudi nenavadno lepa cerkev, dobro vino ter po ceni. Kar nas ni veter opihal, to nas je morje opralo. V tem pridemo v Rabac; odtodi skozi Labin. Opravki so me drvili domov. In tukaj vidim, v cerkvi — kaj vidim? — Vidim, da nimamo še bandera, vsaj tolišnega, kakor ga nosi na Kranjskem ministrant. Rad bi se dal na prošnje, pa se stidim, ker vidim, da je drugih sitnežev preveč. Dovolil bi se le omeniti, kako dobro bi bilo, ko bi kak prijatelj Božji pogledal pod streho, pa kaj takega našel. ¹⁾ V prvi polovici meseca „trgac“ (septembra) pride presvetli biskup pa ga ne bomo mogli vsprejeti — pod banderom, kar bi pa srčno rad.

Župnik Valent Majar.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec junij 1899.

(Spis potrjen in blagoslovljen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

Apostoljstvo v vsakdanjem občevarjanju.

b) Posebni nameni:

7.) **Sv. Pulherija, cesarica.** Razcvitanje katoliške cerkve na Jutrovem. Krščanski Armenci. Krščansko katoliško družinsko življenje v višjih stanovih.

8.) **Sv. Elizabeta Portugalska.** Društva krščanskih mater. Krščanske zakonske zveze. Duhovne vaje in ljudski misijoni. Portugalsko. Katoliško časopisje.

9.) **Sv. Anatolija.** Katoliška cerkev na Nizozemskem in na holandskih naselbinah. Spreobrnjenje mnogih ljudij, ki so na nepačnih potih.

¹⁾ Slovenci! Prošnja je izrečena tako skromno, da se človeku ob njej milo stori. — Torej, česar vam padne z bogato obložene mise — to bodi za tužno Istro. *Uredn.*

10.) **Sodom bratov mučenikov.** Dobri vzgledi v učiliščih in vzgojevaliških. Razkrinkanje zapeljivcev in dušnih morilcev.

11.) **Sv. Plj I., papež.** Sv. oče in škofje. Razsvitljenje in pomoč pri važnih sklepih. Umobolni. Maloverni.

12.) **Sv. Ivan Gvalbert.** Važne volitve. Vojaški duhovniki. Pravde in sodnijske zadeve. Redovniški naraščaj.

13.) **Sv. Anaklet, papež.** Pisateljska podjetja. Pospeševanje krščanskega časopisja s sodelovanjem in razširjanjem. Nujne denarne zadeve. *N.*

Raznoterosti.

Prvo sveto obhajilo za obe gimnaziji v Ljubljani se je izvršilo praznik sv. Petra in Pavla pri Uršulinah, kjer je po stari šegi gimnazijska nedeljska in prazniška Božja služba. Vsako leto je to priprosto veličastna slovesnost. Čč. gg. Uršulinke primerno okinčajo svežim cvetičjem ta dan svoj umetniško lepi veliki altar. Obhajanci gimnazijski v polni zavesti tega pomembnega čina prejmejo prvokrat Izveličarja v sv. R. Telesu. V polni zavesti — saj pač nobene mladine stalo tako važnostno ni, kot je to pri naši mladini na gimnaziji. Za vse više stanove je poklicana uprav ta mladina. Ginljivo slovesnost je vodil letos učitelj Tomo Zupan. — Bila prvoobhajancem v njihov vedni dušni in telesni blagor!

Družba sv. Mohorja. Po smrti velezaslužnega predsednika dr. Valent Müllerja in dolgoletnega odbornika B. G. Rosbacherja je bilo pri družbi sv. Mohorja izpraznjenih dvoje odborniških mest. V smislu družbenih pravil se je zbralo dne 18. junija nad 40 celovških udov, da izvolijo nova odbornika. Volitev je vodil dosedanji družbeni podpredsednik preč g. stolni školastik, drž poslanec Lambert Einspieler, ki se je v iskrenih besedah spominjal zaslug pokojnih odbornikov za našo družbo. Odbornikom sta nato bila soglasno izvoljena g. c. kr. profesor Josip Apih in g. stolni kapelan Josip Hribar. — Odbor je izvolil dosedanjega podpredsednika preč g. Lambert Einspielerja predsednikom, in g. blagajnika Simona Janežiča podpredsednikom Mohorjeve družbe. — Število udov je letos nekoliko zrastle!

Listek.

Premilostni g. knezškof dr. Ant. Bonaventura Jeglič se je povrnil z birmovanja v idrijskem dekanatu. V Idriji se je udeležil 22. junija tudi prelepe Ahacijeve procesije in v Žireh je vsprejel 25. junija nad 80 deklet v Marijino družbo. Birmancev je bilo: v Godoviču 72, na Črnem Vrhu 203, v Zavracu 45, na Gori 27, na Vojskem 84, v Idriji 357, v Spodnji Idriji 107, v Ledinah 42, v Žireh 255, na Vrhu (sv. trije kralji) 55, skupaj 1247. Torek, 27. m. m., se je odpeljal na Dunaj. — Premilostni se je povrnil petek, 30. junija, z Dunaja. Nedeljo, 2. julija, se je udeležil božje poti na Šmarino goro z medvodskimi delalci. V prostrano cerkev niso mogli vsi mnogoštevilni navzočniki. Med sv. mašo je premilostni knezškof zbrane božjepotnike navduševal k večjemu češčenju Matere Božje. Torek 4. julija je maševal in pridigal v svoji rojstni župniji v Begunjah na Gorenskem. — Begunjam je namreč župni priprošnjik sv. Ureh, svetnik tega dne.